SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1775

av Mathias Tegnér (S)

Om tryggare företagare och fler växande småföretag

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka småföretagens förutsättningar att växa och skapa nya arbetstillfällen genom att i högre utsträckning anpassa regelverken efter mindre företags villkor och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka tryggheten för företagare och minska omotiverade skillnader i socialförsäkringssystemen mellan anställda och företagare samt mellan olika företagsformer och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om enklare och mer förutsägbara regler för fastställande av sjukpenninggrundande inkomst för enskilda näringsidkare och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över arbetslöshetsförsäkringens regler för företagare, särskilt vid konkurs och ofrivillig nedläggning av verksamheten, och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nytt och mer träffsäkert högkostnadsskydd för mindre arbetsgivare inom sjuklöneansvaret och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vid utformningen av nya och förändrade regelverk särskilt beakta små företags förutsättningar och pröva

behovet av proportionerliga regler och förenklade administrativa krav för mindre företag och tillkännager detta för regeringen.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur de ekonomiska och administrativa riskerna för små företag vid nyanställningar kan minskas, särskilt vid den första anställningen, och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga vikten av kunskaper om företagande och entreprenörskap inom utbildningssystemet, exempelvis inom gymnasieskolans yrkesprogram, och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Företagande är en väg till frihet och utveckling

Många individer i Sverige väljer att bli företagare. Det är i grunden bra! Drivkrafterna varierar. För vissa handlar det om att förverkliga en idé eller utveckla en innovation, för andra är företagande den bästa vägen till personlig frihet och självständighet. För ytterligare andra kan företagande vara vägen in på arbetsmarknaden och möjligheten att skapa sin egen försörjning.

För socialdemokrater är en central ideologisk tanke att alla individer ska ha friheten att välja sin egen väg i livet. Som Hjalmar Branting uttryckte det bör samhället organiseras så att alla människor får möjlighet att förverkliga sina bästa stämningars längtan. För många människor kan denna frihetslängtan förverkligas genom företagande.

Men frihet förutsätter också trygghet. Den som vill förverkliga en företagsidé ska inte behöva riskera hela sin ekonomiska och sociala trygghet för att göra det. På samma sätt ska den som driver ett mindre företag inte behöva avstå från att anställa därför att riskerna eller de administrativa kraven blir alltför stora.En aktiv näringspolitik måste därför handla både om att skapa goda förutsättningar för företagens utveckling och om att bygga upp trygghetssystem som gör det möjligt för fler människor att våga ta steget till företagande.

Det är i de små företagen som många nya jobb skapas

Små och medelstora företag utgör ryggraden i den svenska ekonomin. Enligt Tillväxtverkets statistik utgör företag med färre än 250 anställda 99,9 procent av samtliga företag. Företagen med färre än 50 anställda sysselsätter tillsammans mer än en

tredjedel av de anställda i näringslivet. De mindre företagens betydelse blir ännu tydligare när vi studerar var nya arbetstillfällen skapas. Enligt Företagarnas rapport Välfärdsskaparna 2023 har ungefär fyra av fem nya jobb skapats i mindre företag under den period som organisationen undersökt. Även om utvecklingen varierar mellan branscher och konjunkturer illustrerar detta de mindre företagens centrala betydelse för sysselsättningen.

Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att dagens stora företag en gång varit små. Många av Sveriges mest framgångsrika industriföretag och innovativa verksamheter har utvecklats från mindre företag som fått möjlighet att växa. Det gäller också framtidens företag inom exempelvis grön teknik, digitalisering och avancerade tjänster. För att Sverige ska kunna uppnå full sysselsättning behöver vi både en konkurrenskraftig storindustri och ett växande småföretagande. Det räcker inte att nya företag startas. Fler företag behöver också kunna ta steget från enmansföretag till arbetsgivare och därefter fortsätta växa. Just detta steg är ofta särskilt betydelsefullt. När en ensam företagare anställer sin första medarbetare förändras verksamheten i grunden. Företagaren blir arbetsgivare med ansvar för löner, arbetsmiljö, sjuklön och en rad administrativa skyldigheter. Dessa skyldigheter är i huvudsak rimliga och viktiga för arbetstagarnas trygghet. Men de kan samtidigt innebära en betydligt större ekonomisk risk för ett företag med en eller två anställda än för ett företag med flera hundra. Det är därför angeläget att näringspolitiken i högre utsträckning utgår från de mindre företagens särskilda förutsättningar.

Samma ambitioner – men inte alltid samma regler

Den svenska modellen bygger på att anställda ska ha goda arbetsvillkor, ekonomisk trygghet och rättigheter på arbetsmarknaden. Dessa grundläggande principer ska gälla oavsett arbetsgivarens storlek. Samtidigt måste det finnas en förståelse för att företag har mycket olika förutsättningar att hantera de skyldigheter som följer av att bedriva näringsverksamhet. Ett stort företag har ofta särskilda funktioner för personalfrågor, ekonomi, juridik och regelefterlevnad. För en företagare med tre anställda kan samma uppgifter behöva hanteras av företagaren själv, vid sidan av det dagliga arbetet med kunder, produktion och försäljning.

Regler som på papperet är lika för alla kan därför i praktiken få mycket olika konsekvenser. En administrativ kostnad som är marginell för ett större företag kan bli betydande för ett mindre. En oförutsedd utgift som ett stort företag utan svårighet kan hantera kan få långtgående konsekvenser för ett litet företags likviditet och möjligheter

att anställa. Likabehandling behöver därför inte alltid innebära identiska regler. Tvärtom kan särskilda bestämmelser för mindre företag vara motiverade för att uppnå mer likvärdiga förutsättningar. Det kan exempelvis handla om förenklade administrativa krav, mer förutsägbara socialförsäkringsregler, särskilt skydd mot stora och oförutsedda sjuklönekostnader och stöd vid övergången från enmansföretag till arbetsgivare. Utgångspunkten bör vara att anställdas rättigheter inte ska försämras och att konkurrensen mellan företagen inte ska snedvridas. Däremot bör staten i större utsträckning ta hänsyn till skillnader i ekonomisk bärkraft och administrativ kapacitet. Det finns skäl att systematiskt pröva hur regler påverkar företag av olika storlek och när särskilda anpassningar kan vara motiverade.

Trygghet för företagare stärker svensk ekonomi

Den svenska välfärdsmodellen har varit framgångsrik därför att den kombinerar ekonomisk utveckling med social trygghet. Den som förlorar sitt arbete eller drabbas av sjukdom ska inte behöva förlora hela sin ekonomiska trygghet. Men trygghetssystemen har i stor utsträckning utformats med utgångspunkt i ett traditionellt anställningsförhållande. För den som driver företag ser förutsättningarna annorlunda ut. En egenföretagare kan ha inkomster som varierar kraftigt mellan olika månader och år. Företagaren kan behöva fortsätta hantera begränsade delar av verksamheten även under en sjukskrivning. Det kan också vara svårt att dra en tydlig gräns mellan arbete, förberedelser, investeringar och avveckling. Dessa skillnader innebär att företagare inte alltid kan använda de gemensamma trygghetssystemen på samma sätt som anställda. Två statliga utredningar, Företagare i de sociala trygghetssystemen (SOU 2019:41) och Ett förbättrat trygghetssystem för företagare – enklare och mer förutsägbart (SOU 2021:98), har analyserat dessa frågor och presenterat underlag för reformer. Vi motionärer har själva deltagit i ledningen av detta utredningsarbete. En central slutsats är att trygghetssystemen behöver bli tydligare, enklare och mer förutsägbara. Det handlar inte om att skapa ett helt separat trygghetssystem för företagare, utan om att de generella systemen måste fungera också för människor som väljer att försörja sig genom eget företagande.

Företagande är förenat med ekonomiska risker. Det måste det i någon utsträckning vara. Men det finns ingen anledning att den som startar företag också ska behöva bära större sociala risker än vad som är motiverat av verksamhetens karaktär. Ett tryggare företagande kan göra det möjligt för fler människor att starta företag och för befintliga företag att växa.

En rättvisare och mer förutsägbar sjukpenninggrundande inkomst

Ett av de viktigaste problemen gäller fastställandet av sjukpenninggrundande inkomst, SGI, för enskilda näringsidkare. För en anställd är den sjukpenninggrundande inkomsten normalt kopplad till den förväntade arbetsinkomsten. För den som driver enskild näringsverksamhet är bedömningen mer komplicerad eftersom den grundas på företagets resultat och den förväntade inkomsten från verksamheten. Inkomsterna kan variera kraftigt. Ett år kan företagaren göra betydande investeringar eller drabbas av tillfälligt vikande efterfrågan, samtidigt som den långsiktiga intjäningsförmågan är god. Skillnaderna mellan ett företags ekonomiska resultat och företagarens faktiska arbetsinsats kan vara betydande. Det kan leda till en osäkerhet om vilken ersättning företagaren har rätt till vid sjukdom eller föräldraledighet. SOU 2021:98 innehåller förslag som syftar till att göra beräkningen av SGI enklare och mer förutsägbar. Dessa förslag bör fortsatt vara en viktig utgångspunkt i reformarbetet. Det finns skäl för att beräkningen i större utsträckning bör utgå från tydliga och kontrollerbara inkomstuppgifter och bättre kunna hantera tillfälliga variationer i företagets resultat. Reglerna måste också utformas så att företagaren i förväg kan bedöma vilket försäkringsskydd som gäller. Förutsebarheten är central. Det är inte rimligt att en företagare först vid sjukdom ska behöva få reda på vilken inkomst Försäkringskassan bedömer som sjukpenninggrundande. En reformerad ordning bör också eftersträva en rimligare överensstämmelse mellan de inkomster som ligger till grund för företagarens socialavgifter och den ersättning som trygghetssystemen ger rätt till, med hänsyn till försäkringens gemensamma principer och ersättningstak.

Mer likvärdiga regler för karens och sjukförsäkring

Skillnaderna mellan företagsformerna är också tydliga när det gäller karens och sjukförsäkring. En företagare som bedriver verksamheten i aktiebolagsform betraktas i dessa avseenden i huvudsak som anställd i sitt eget företag, medan en företagare med enskild firma omfattas av andra bestämmelser. Det finns historiska och praktiska förklaringar till dessa skillnader, men det betyder inte att alla skillnader är motiverade. Ett viktigt steg togs när den tidigare 55-årsgränsen för egenföretagares möjlighet att välja kortare karenstid avskaffades. Reformen innebär ökad valfrihet, inte minst för människor som väljer att starta företag senare i livet. Men det återstår frågor om hur karensreglerna och sjukförsäkringen bäst bör utformas för att ge ett rimligt skydd och mer likvärdiga villkor mellan olika företagsformer. Det bör därför göras en fortsatt

översyn av om skillnaderna är sakligt motiverade och om reglerna behöver anpassas ytterligare till mindre företagares förutsättningar.

Arbetslöshetsförsäkringen måste fungera när företag misslyckas

Att starta och driva företag innebär alltid en risk för misslyckande. En affärsidé kan visa sig mindre framgångsrik än väntat, efterfrågan kan förändras eller ett i grunden livskraftigt företag kan drabbas av en ekonomisk kris. En fungerande marknadsekonomi måste tillåta att företag både startas och avvecklas. En företagare som tvingas lägga ned sin verksamhet ska därför inte betraktas som någon som har misslyckats som individ. Tvärtom är det viktigt att människor som har prövat att driva företag får möjlighet att återvända till arbetsmarknaden eller på sikt starta en ny verksamhet. Den nya inkomstbaserade arbetslöshetsförsäkringen, som trädde i kraft i oktober 2025, innebär förändringar även för företagare. Bland annat finns särskilda möjligheter att använda tidigare inkomster från näringsverksamhet vid prövningen av rätten till ersättning. Detta är betydelsefullt eftersom företagarens inkomster ofta minskar under tiden närmast före en konkurs eller avveckling. En företagare kan under lång tid försöka rädda verksamheten genom att minska sina egna uttag eller avstå från ersättning för sitt arbete. Om arbetslöshetsersättningen i alltför hög utsträckning baseras på inkomsten under denna sista period kan det sociala skyddet bli som svagast just när det behövs som mest. Vi menar därför att de nya reglernas konsekvenser för företagare bör följas upp särskilt, med fokus på situationer där verksamheten har lagts ned ofrivilligt. Det bör också säkerställas att reglerna om när en företagare ska anses arbetslös är tydliga och förutsägbara. Nödvändiga åtgärder för att avveckla ett företag ska inte i onödan försvåra möjligheten att få arbetslöshetsersättning. Den som vågar starta ett företag ska veta att ett eventuellt misslyckande inte behöver innebära att den ekonomiska tryggheten helt försvinner.

Ett nytt högkostnadsskydd för små arbetsgivare

En av de viktigaste frågorna för mindre företag är risken för oförutsedda kostnader i samband med anställdas sjukfrånvaro. Enligt sjuklönelagen har arbetsgivare normalt ansvar för sjuklön under de första fjorton dagarna av en sjukperiod. För ett större företag är detta en kostnad som kan fördelas över många anställda. I ett företag med två eller tre medarbetare kan en längre sjukfrånvaro däremot få mycket stora konsekvenser. Arbetsgivaren kan behöva betala sjuklön samtidigt som verksamheten förlorar arbetskraft och produktion. I vissa fall behöver en vikarie anlitas, vilket innebär ytterligare kostnader. Detta kan skapa en ekonomisk osäkerhet som påverkar mindre

företags vilja och möjlighet att anställa. Tidigare fanns ett högkostnadsskydd som gav arbetsgivare ersättning för sjuklönekostnader över vissa nivåer. Detta avskaffades av Tidöregeringen från 2024.

Det tidigare systemet hade brister, inte minst när det gäller kontroll och risken för felaktiga utbetalningar. Dessa brister behöver tas på allvar. Men slutsatsen bör inte vara att behovet av ett skydd har försvunnit. Vi menar tvärtom att det finns starka skäl att införa ett nytt, mer träffsäkert högkostnadsskydd som särskilt tar hänsyn till de minsta arbetsgivarnas situation. Ett sådant skydd bör utformas så att ersättning kan ges när sjuklönekostnaderna blir oproportionerligt stora i förhållande till företagets lönekostnader och ekonomiska bärkraft. Det är också angeläget att ersättningen kan betalas ut skyndsamt. Under pandemin visades möjligheterna att hantera ersättning för sjuklönekostnader med tätare utbetalningar än i det tidigare ordinarie systemet. För mindre företag, där likviditeten kan vara avgörande, är det viktigt att inte behöva vänta till långt efter att kostnaderna har uppstått. Ett nytt system bör därför pröva möjligheten till månatliga utbetalningar, samtidigt som kontrollen förbättras och risken för felaktiga utbetalningar begränsas. Frågan handlar inte enbart om företagens ekonomiska situation. Den handlar också om möjligheterna för människor med olika hälsomässiga förutsättningar att få arbete. Om en liten arbetsgivare uppfattar risken för sjuklönekostnader som alltför stor kan det påverka rekryteringsbeslut. Ett fungerande högkostnadsskydd kan därför bidra till en mer inkluderande arbetsmarknad.

Mer företagande i utbildningssystemet

Förutom att förbättra trygghetssystemen behöver företagande få en mer framträdande roll inom utbildningssystemet. Kunskap om företagande är viktig både för den som själv vill starta företag och för den som kommer att arbeta som anställd. Genom verksamheter som Ung Företagsamhet får elever praktisk erfarenhet av att utveckla affärsidéer, planera ekonomi, samarbeta och möta kunder. Det ger kunskaper som är användbara i många olika delar av arbetslivet. Fler elever bör få möjlighet att utveckla sådana kunskaper under sin skoltid. Särskilt viktigt är detta inom gymnasieskolans yrkesprogram. Många elever inom exempelvis bygg, hantverk, handel, restaurang och olika serviceyrken kommer att arbeta inom branscher som domineras av mindre företag. För en del kommer företagande att vara en naturlig del av yrkeslivet, antingen direkt efter utbildningen eller längre fram. Därför bör utbildningarna inte enbart ge goda yrkeskunskaper utan också en grundläggande förståelse för vad det innebär att driva

företag, anställa personal, ta ekonomiskt ansvar och följa de regler som gäller på arbetsmarknaden. Det bör också finnas en nära koppling till arbetsmarknadens parter och till det lokala näringslivet. Kunskaper om företagande måste gå hand i hand med förståelsen för arbetstagares rättigheter, kollektivavtal och den svenska arbetsmarknadsmodellen. Målet ska inte vara att alla elever blir företagare. Målet ska vara att alla som vill ska ha kunskaperna och möjligheterna att välja företagande som en väg i livet.

En näringspolitik som gör det möjligt för fler att anställa

Sveriges framtida välstånd beror på vår förmåga att utveckla konkurrenskraftiga företag, skapa nya arbetstillfällen och ta till vara människors idéer och initiativ. En stark industri, hög innovationsförmåga och ett växande småföretagande är delar av samma ekonomiska utveckling. Men om vi vill att fler människor ska våga starta företag och att fler småföretag ska bli arbetsgivare måste politiken också uppmärksamma de särskilda hinder och risker som följer med att driva en mindre verksamhet. Det handlar inte om att ställa företagare mot anställda. Tvärtom har båda grupperna ett gemensamt intresse av framgångsrika, växande företag och en arbetsmarknad som präglas av trygghet och goda villkor. Det handlar inte heller om att ge mindre företag generella undantag från de skyldigheter som följer av att vara arbetsgivare. Däremot bör regelverken utformas så att de är proportionerliga och fungerar i praktiken. En modern socialdemokratisk näringspolitik måste utgå från att ekonomisk trygghet, företagsamhet och sysselsättning förstärker varandra. Ett gott samhälle är ett samhälle där fler människor vågar pröva sina idéer, där fler företag får möjlighet att växa och där steget från att vara ensamföretagare till att anställa sin första medarbetare blir mindre riskfyllt. Det är bra för företagarna. Det är bra för de anställda och det är bra för Sveriges utveckling.

Mathias Tegnér (S)